

„Gamtos detektyvai“ tyrinėjo gamtą Kaune ir Kauno apylinkėse

Iki vasaros vidurio vyksta edukacinių žygių projektas „Gamtos detektyvai“, kurį inicijavo Aplinkos ministerija ir Aplinkos projektų valdymo agentūra, o vykdo Gamtos paveldo fondas ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras.

Svarbu pažinti gamtą

„Gamtos detektyvų“ projektas siekia sudominti žygeivius mus supančia biologine įvairove, saugomomis augalų, gyvūnų ir grybų rūšimis, taip pat supažindinti su Lietuvos ir Europos invazinėmis rūšimis, paaiškinti šių atėjūnų daromą žalą natūralioms buveinėms.

I Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ar grybų sąrašą, kitaip vadinamą Lietuvos raudonąją knygą, įrašyti 566 reti ir nykstantys organizmai. Kiekvienai rūšiai grėsmę kelia skirtingos priežastys,

tokios kaip cheminė tarša ar invazinių rūšių plitimas, tačiau dauguma jų kenčia nuo žmonių ūkinės veiklos sukulto natūralių buveinių nykimo. Tuo tarpu invazines rūšis griežtai draudžiama auginti, dauginėti, naudoti arba mainyti, laikyti, veisti, vežti ar paleisti į aplinką. Todėl visų pirma, šiuos organizmus svarbu pažinti ir sugebėti atskirti nuo natūraliai Lietuvoje gyvenančių gyvūnų ir augalų.

Verta naudotis programėle

Žygių gidas, gamtininkas Tomas Pocius išsamiai papasakoja apie kiekvieną kelyje pamatytą augalą, gyvūną ar grybą, išmoko naudotis nemokama piliečių mokslo platforma *iNaturalist*, padedančia savarankiškai pažinti organizmų rūšis. Visiems prieinama mobiliojo telefono programėlė *iNaturalist* leidžia atpažinti nufotografuotus organizmus, o tuo

Visoje Lietuvoje jau įvyko 25 „Gamtos detektyvų“ žygiai. Jų metu dalyviai aptiko ir atpažino 900 gyvūnų, augalų ir grybų rūšių ir atliko per 4 tūkstančius mokslui vertingų gamtinių stebėjimų.

pačiu jos vartotojai tampa biologinę įvairovę tyrinėjantių mokslininkų padėjėjais, nes renka mokslui naudingus gamtinius duomenis. Platforma *iNaturalist* dalyviams suteikia galimybę bendrauti ir keistis informacija su kitais Lietuvos ir užsienio gamtininkais.

Tyrinėjo Kauno apylinkes

Balandžio ir gegužės mėnesiais „Gamtos detektyvų“ projektas pakvietė Kauno miesto ir Kauno rajono miestelių bei kaimų bendruomenes leisti į gamtinius žygius ir kartu patyrinėti aplinkinių miškų bei pievų biologinę įvairovę.

Lietingą balandžio dieną Kulautuvos miestelio gyventojai leidosi į žygį po gyvenvietę supantį pušyną. Vaikštinėdami miške dalyviai išmoko pažinti dažniausius tokios buveinės augalus – mėlynės, pakalnutės, šilinius viržius ir kt., mikroskopu tyrinėjo entomologiniu tinkleliu pagautus smulkius organizmus ir didžiųjų dilgėlių lapus, kad sužinotų, kaip jie nudilgina mūsų odą.

Gegužės pradžioje žygis vyko Ežerėlio miestą supančiuose miškuose ir durpynuose. Dalyviams nuostabą sukėlė vidury tako pasirodęs stambus, ūsuotas gluosninis niūrnas bei ant tako iššliaužęs be-

kojis driežas gluodenas. Dalis žygio tako vedė per senus, išardytus bėgius. Mediniai pabėgiai palikti trūnyti, o tai suteikė dalyviams galimybę tyrinėti negyvą medieną ir joje gyvenančius organizmus, tokius kaip šimtakojai ir vėdarėliai. Žygeiviai išmoko naudotis entomologiniu tinkleliu ir naujai įgytas žinias pritaikė gaudydami blakes, voragyvių, kitus aukštoje žolėje aptinkamus bestuburius. Taip pat buvo aptikti paslaptiniai gyvūnų veiklos pėdsakai, pavyzdžiui, sukarpyti ir tvarkingai į vokelius susukti beržo lapai – tai vabalų cigarsukio darbas.

Aplinka turi kuo nustebinti

Kauno miesto gyventojai buvo pakviesti tyrinėti biologinę įvairovę Kauno tvirtovės parke, Lakūnų plente. Dalyviai rūšių paiešką pradėjo dar nespėję įžengti į patį parką. Urbanizuotoje aplinkoje „gamtos detektyvai“ susipažino su sinantropinių rūšių pavyzdžiais, fotografavo gysločius, ugniažoles, kiaulpienes ir kitus pastatus supančius bei pakelėse augančius sinantropus. Pasiekę parką, gamtą tyrinėjo ne tik akimis, bet ir uosle – didžiausią įspūdį paliko stiprų kvapą turintys augalai, pavyzdžiui, vaistinė česnakūnė ir europinė pipirlapė.

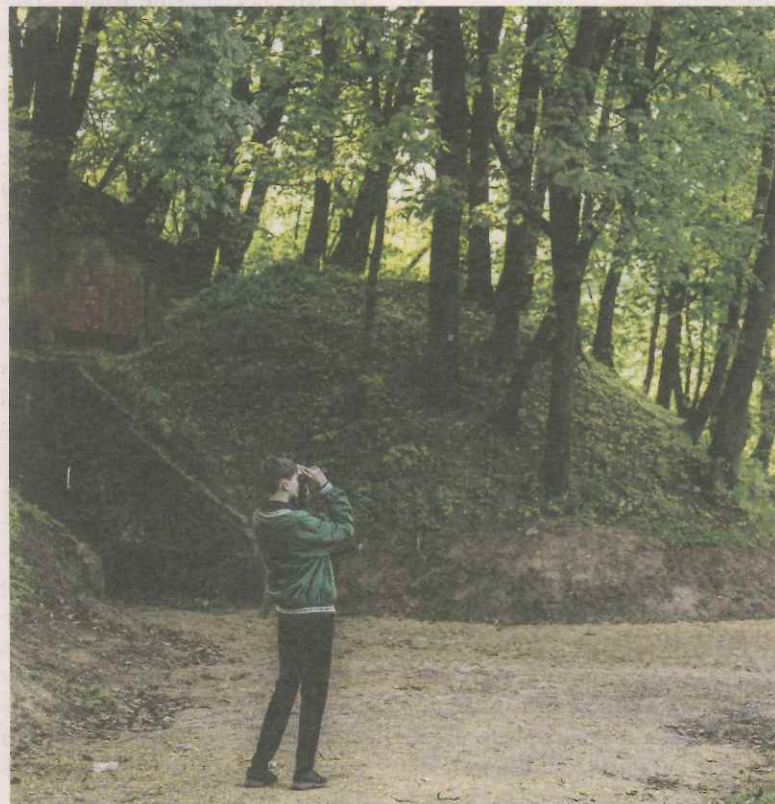
Be to, dalyviai labai nustebė atradę paslaptinę ir nelabai išvaizdų šio augalo žiedą.

Dar vienas „Gamtos detektyvų“ renginys vyko Akademijos miestelyje, Kamšos botaniniame-zoologiniame draustinyje. Žygio dalyviai stebino gausiai auganti gegužinė žvynasaknė – chlorofilo neturintis parazitinis augalas. Taip pat žygio dalyviai išmoko atpažinti keturlapę vilkauogę – nuodingą uogą brandinantį augalą, stebėjo ir kitus miesto parkuose dažnai augančius nuodingus augalus – paprastąjį sausmedį, varpotąją juodžolę, baltašaknę, susipažino su galais – augalų išaugomis, atsiradusiomis dėl juose besivystančių nariuotakojų. Buvo stebimi straubliuotųjų sukelti galai ant eglių šakelių bei gumbai ant avietės stiebų, kuriuos sukelia tam tikri dvisparniai.

Vyksta visoje Lietuvoje

Visoje Lietuvoje jau įvyko 25 „Gamtos detektyvų“ žygiai. Jų metu dalyviai aptiko ir atpažino 900 gyvūnų, augalų ir grybų rūšių ir atliko per 4 tūkstančius mokslui vertingų gamtinių stebėjimų. Visus juos galima peržiūrėti projekto puslapyje – *iNaturalist* platformoje <https://www.inaturalist.org/projects/gamtos-detektyvai>.

Birželio 16 d., 18 val. bus organizuojamas dar vienas žygis Kauno mieste, Kauno tvirtovės VIII forto teritorijoje, kuriame kviečiami dalyvauti šilainių mikrorajono gyventojai ir lankytojai. Jei susidomėjote, kviečiame registruotis ir projekto veiklą sekti „Gamtos detektyvų“ „Facebook“ paskyroje: <https://www.facebook.com/GamtosDetektyvai>. ●

apva

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos
Aplinkos projektų valdymo agentūra

